

BĒRNU LIETU SADRABĪBAS PADOMES SĒDES

PROTOKOLS

Rīgā

Nr.2

2020.gada 12.martā

Vada: Jana Muižniece, Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietniece

Piedalās:

| | |
|-----------------------|---|
| Ina Behmane | biedrības "Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienība" valdes priekšsēdētāja |
| Irēna Putane | Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta Politikas izstrādes nodaļas vecākā referente |
| Inete Ielīte | biedrības "Latvijas Bērnu forums" valdes priekšsēdētāja |
| Nita Jirgensone | Pārresoru koordinācijas centra Attīstības plānošanas nodaļas konsultante |
| Liene Kauliņa-Bandere | Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore |
| Gunita Kovaļevska | Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas priekšnieces vietniece |
| Inga Krastiņa | Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktora vietniece |
| Ārija Martukāne | biedrības „Profesionālo audžuģimeņu apvienība „Terēze”” vadītāja |
| Līga Tetere | nodibinājuma "Fonds PLECS" vadošā eksperte |
| Linda Zīverte | biedrības „Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” programmu direktore (aizstāj I.Paleju) |
| Kristīna Brūvere | Veselības ministrijas Integrētas veselības aprūpes nodaļas vecākā referente (aizstāj L.Skuju) |
| Ilze Rudzīte | biedrības „Latvijas Pašvaldību savienība” padomniece veselības un sociālajos jautājumos |
| Sanita Treimane | Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departamenta eksperte |
| Madara Siliņa | biedrības "Sistēmas bērni" pārstāve |
| Margita Grulle | Kurzemes reģiona audžuģimeņu biedrības "ESTERE" pārstāve |
| Ilze Golvere | biedrības "Latvijas Audžuģimeņu biedrība" vadītāja |
| Daiga Zaķe | biedrības „Latvijas Bērnu labklājības tīkls” valdes locekle |
| Aurika Zīvere | biedrības „Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija” valdes priekšsēdētāja |
| Inga Šķestere | biedrības „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi” valdes priekšsēdētāja |
| Karīna Pētersone | privātpersona |

Pieaicinātie:

| | |
|------------------------|--|
| Ilze Skrodele-Dubrovka | Labklājības ministrijas Metodiskās vadības un kontroles departamenta direktore |
|------------------------|--|

| | |
|-----------------|--|
| Inga Gulbe | Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvās nodaļas vadītāja |
| Zita Mustermane | Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte. |

Nepiedalās:

| | |
|-------------------------------|---|
| Raivis Bremšmits | Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Reģionālās politikas departamenta direktors |
| Natālija Laveniece-Straupmane | Tieslietu ministrijas Valststiesību departamenta Administratīvo tiesību nodaļas vadītāja |
| Liene Skuja | Veselības ministrijas Integrētas veselības aprūpes nodaļas vecākā eksperte |
| Inguna Ebela | biedrības „Glābiet bērnus” valdes locekle |
| Inga Akmentiņa-Smildziņa | SIA "Mammām un tētiem" vadītāja |
| Linda Baļčūne | Alternatīvās bērnu aprūpes alianses pārstāve |
| Laila Balode | nodibinājuma "Centrs Dardedze" valdes locekle |

Protokolē: Kristīne Venta-Kittele, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte.

Sēdi sāk plkst.14:00

Darba kārtība:

1. Padomes nolikuma projekta izskatīšana/saskaņošana.
2. Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide.
3. Savlaicīga risku identificēšanas nozīme efektīvai bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanai:
 - 3.1. Secinājumi par diskusiju rezultātiem, lai stiprinātu sociālā darba un veselības aprūpes speciālistu sadarbību agrīnas vardarbības prevencijā.
 - 3.2. Bērna tiesības uz veselības aprūpi.
 - 3.3. Palīdzība bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā.
4. Citi jautājumi.

1.**Padomes nolikuma projekta saskaņošana.**

(ziņo: J.Muižniece)

J.Muižniece aicina Padomes locekļus saskaņot Padomes nolikuma projektu.

Par apspriežamo jautājumu izsakās: I.Rudzīte, I.Ielīte, K.Pētersone, S.Spālviņa.

Nolemj:

1. Labklājības ministrijai precizēt Padomes nolikuma projekta 5.25.punkta formulējumu, kas paredz, ka Padomes sastāvā ir iekļautas privātpersonas. Proti, lai nepārprotami būtu skaidrs,

ka tā nav jebkura privātpersona, bet gan privātpersona, kurai ir personīgā pieredze ārpusģimenes aprūpē.

2. Labklājības ministrijai precizēt Padomes nolikuma 10.punktu, nosakot, ka Padomes sēdi sasauc pēc nepieciešamības, bet ne retāk kā reizi sešos mēnešos.
3. Precizēto Padomes nolikuma projektu nosūtīt saskaņošanai Padomes locekļiem.
4. Labklājības ministrijai visiem Padomes locekļiem nosūtīt informācijai Nacionālo ziņojumu par ANO 1989.gada Konvencijas par bērna tiesībām izpildi un rekomendācijas.

2.

Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide.

(ziņo: Z.Mustermane)

Z.Mustermane sniedz ieskatu par bērnu tiesību aizsardzības sistēmas esošo situāciju un aktuālajām darbībām tās pilnveidei.

Prezentācija "Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide" pievienota protokolam.

I.Ielīte norāda, ka runājot par bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidi, nav ietverts ļoti būtisks princips - bērna līdzdalība un atbildība par sevi; attiecīgi mums nebūs rezultāti, ja bērns sistēmā ir tikai kā objekts. Šim ir jābūt divpusējam procesam.

Pauž bažas, ka no šīs prezentācijas nav saprotami sadarbības principi ar nevalstiskajām organizācijām (turpmāk -NVO), to loma bērnu tiesību aizsardzības sistēmā, tādējādi ir lūgums iezīmēt konkrētu NVO lomu šajā sistēmā. Vienlaikus nav saprotams, kāpēc ir iekļauti tiesu izpildītāji, kuri ir tiesu sistēmas, nevis bērnu tiesību aizsardzības sistēmās sadaļa.

Nekas nav minēts par romu, bēgļu, kā arī reemigrantu bērniem, kuriem ir grūtības iekļauties Latvijas izglītības sistēmā. Līdz ar to šeit netiek atspoguļots tas rūpju loks, kas šobrīd valstī ir risināms politiskā līmenī un iesaistoties visām uzskaitītajām institūcijām.

J.Muižniece paskaidro, ka NVO loma noteikti nav mazināta, mūsu ikdiena bez tiem nav iedomājama (piemēram, Ārpusģimenes atbalsta centru darbība nav iedomājama bez NVO iesaistes), taču visas NVO šajā slaidā šeit nevar uzskaitīt.

Vienlaikus norāda, ka sociālie dienestu redzeslokā ir nupat minētās mērķa grupas un ar tām tiek strādāts, taču šajā prezentācijā nevar uzskaitīt pilnīgi visas mērķgrupas.

D.Zaķe uzdod precizējošu jautājumu, vai ir paredzētas tikai divas izmaiņas atbalsta sistēmā-attiecībā uz funkcionālo uzraudzību un stingru funkciju robežu noteikšanu, kā tas ir atspoguļots prezentācijā; vai būs arī kādi konkrēti soļi, nevis tikai "veicināšana". Vērš uzmanību, ka būtiski ir ņemt vērā to, ka sabiedrība jau piecus gadus runā tieši par sadarbības uzlabošanu. Attiecīgi šajā prezentācijā tas nav redzams.

J.Muižniece skaidro, ka ir plānotas būtiskas izmaiņas attiecībā uz Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, proti, no inspicēšanas uz metodisko atbalstu. Piekrīt, ka sadarbībai ir ļoti būtisks aspekts atbalsta sistēmā un uzsver, ka pašvaldību sadarbības grupām ir jābūt dzīvām, reaģējošām, nevis formālām. Vērš uzmanību, ka te nav viennozīmīgas atbildes un tādējādi aicina sniegt priekšlikumus, kas vēl mums visiem kopā ir darāms savādāk, lai tā izpratne tiešām būtu tuvināta bērna labākajām interesēm.

Z.Mustermane paskaidro, ka prevencijas veicināšanā ir paredzēts starpnozaru, starpreģionālās un starpinstitūciju sadarbības veicināšana; ne tikai pašvaldības līmenī, bet arī starp nozaru ministrijām. Attiecībā uz konkrētām darbībām, piemēram, Labklājības ministrija šomēnes jau organizēja plašu sanākumi ar Veselības ministriju un ģimenes ārstu asociāciju, kur diskutējām

par sadarbību, kā arī ir plānots piedalīties Veselības ministrijas organizētajos pasākumos ģimenes ārstiem ar savu stāstījumu, kur mēs saredzam ārstniecības personu lomu prevencijas veicināšanā.

I.Ielīte rosina, ka vispirms katrai darbībai ir jābūt norādītam termiņam un indikatoram.

I.Behmane norāda, ka daudzas pašvaldības ir realizējušas starpinstitutionu speciālistu apmācības. Sociālā sfēra saskaras ar to, ka nav speciālistu, kas varētu veikt apmācības.

I.Šķestere informē, ka šobrīd tiek veikts apjomīgs pētījums par bērniem ar intelektuāliem attīstības traucējumiem (tiek skartas visas jomas - izglītība, veselības aprūpe, sociālā palīdzība un pakalpojumi). Situācija ir kritiska, piemēram, 90 % aptaujātās ģimenes atzīst, ka sākuma posmā, kad bērna tika uzstādīta diagnoze, ģimenei nebija informācija, kur meklēt atbalsta pakalpojumus. Agrīnā intervence ir ļoti slikti attīstīta. Ģimenes, kurās ir bērni ar garīga rakstura traucējumiem dzīvo pēc pārpalikuma principa.

Uzdod precizējošu jautājumu, ko ir plānots ietvert minimālajā pakalpojumu grozā.

J.Muižniece paskaidro, ka plānots veicināt vienotu izpratni visās pašvaldībās. Pašvaldībām ir jānodrošina no ģimenes ar bērniem vajadzībām izrietoši pakalpojumi vai arī jābūt vienotai izpratnei kā līdz tam pakalpojumam nokļūt. Tiek strādāts pie jauna sociālo pakalpojumu finansēšanas modeļa ieviešanas; tam jābūt uz cilvēku orientētam. Šie jautājumi vēl ir atvērti un līdz galam vēl nav atrisināti.

I.Behmane papildinot J.Muižnieces teikto norāda, ka Latvijā joprojām nenodala personas ar garīga vai intelektuāla rakstura traucējumiem. Un ņemot vērā DĪ projektu realizāciju, tad attiecībā uz šo mērķgrupu pakalpojumu grozā tiek ietverti tie pamatpakalpojumi, kas patlaban tiek nodrošināti – dienas aprūpes centri, specializētās darbnīcas, grupu dzīvokļi, dienas centri bērniem ar funkcionāliem traucējumiem.

Par apspriežamo jautājumu izsakās: J.Muižniece, I.Ielīte, I.Rudzīte, Ā.Martukāne, D.Zaķe, I.Šķestere, A.Zīvere, I.Behmane. K.Pētersone.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Labklājības ministrijas sniegto informāciju par bērnu tiesību aizsardzības sistēmas esošo situāciju un aktuālajām darbībām tās pilnveidei.

3. Savlaicīga risku identificēšanas nozīme efektīvai bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanai:

3.1. Secinājumi par diskusiju rezultātiem, lai stiprinātu sociālā darba un veselības aprūpes speciālistu sadarbību agrīnas vardarbības prevencijā.

(ziņo: I.Skrodele-Dubrovka)

I.Skrodele-Dubrovka informē par secinājumiem, kas izriet no Labklājības ministrijas organizētajām diskusijām reģionos metodiski-informatīvajās sanāksmēs (no 2019.gada oktobra līdz decembrim), lai stiprinātu sociālā darba un veselības aprūpes speciālistu sadarbību agrīnas vardarbības prevencijas jomā attiecībā uz bērniem.

Prezentācija "LM reģionālo diskusiju kopsavilkums un ieteikumi vardarbības prevencijas jomā attiecībā uz bērniem" pievienota protokolam.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Labklājības ministrijas sniegto informāciju par secinājumiem, kas izriet no Labklājības ministrijas organizētajām diskusijām reģionos metodiski-informatīvajās sanāksmēs (no 2019.gada oktobra līdz decembrim), piedaloties sociālā darba un veselības aprūpes darbiniekiem.

3.2. Bērna tiesības uz veselības aprūpi.

(ziņo: K.Brūvere)

K.Brūvere informē par to, ka Veselības ministrijai sadarbojoties ar Labklājības ministriju, Rīgas domi, sociālajiem dienestiem, Latvijas Pašvaldību savienību, Pārresoru koordinācijas centru, Latvijas Ģimenes ārstu asociāciju, Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociāciju tiek meklēti risinājums sadarbības pilnveidošanai starp ārstniecības iestādēm un sociālajiem dienestiem, kā arī pašvaldībām un sociālā riska un neaprūpēto grūtnieču un jaundzimušo identificēšanai. Attiecībā uz ģimenes ārstu praksēm ir plānotas izmaiņas, tostarp, varētu būt piesaistīts arī sociālais darbinieks.

Patlaban saskaņošanas procesā ir grozījumi Pacientu tiesību likumā attiecībā uz informācijas par pacientu sniegšanu arī pašvaldības sociālajiem dienestiem.

Vienlaikus norāda, ka teorētiski visas ārstniecības personas zina, ka atbilstoši Ārstniecības likuma noteiktajam ir jāziņo, ja bērns ir cietis no pienācīgas aprūpes un uzraudzības trūkuma vai cita bērnu tiesību pārkāpuma, bet ne vienmēr tas tiek izdarīts.

Ārstniecības personām ir arī izstrādāti ieteikumi vardarbības gadījumu, kuros cieš bērni, atpazīšanai. Ārstiem vēl vajadzētu mācīties kā atpazīt šos gadījumus.

Prezentācija " Bērna tiesības uz veselības aprūpi" pievienota protokolam.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Veselības ministrijas sniegto informāciju par bērna tiesībām uz veselības aprūpi.

3.3. Palīdzība bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā.

(ziņo: I.Gulbe)

I.Gulbe informē par Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvās nodaļas sniegto atbalstu vecākiem (bērnu likumiskajiem pārstāvjiem) un izglītības iestāžu speciālistiem bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā.

Prezentācija "Palīdzība bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā" pievienota protokolam.

D.Zaķe izsaka viedokli, ka turpmāk būtu lūgums vairāk pastāstīt par rezultātiem, kāds ir efekts no šīm programmām, vairāk analizējot, kas ir tās problēmas, kāpēc no citiem reģioniem ir tik maz ģimenes. Proti, lai nebūtu tikai statistika un cipari.

Par apspriežamo jautājumu izsakās: D.Zaķe, I. Šķestere.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvās nodaļas sniegto informāciju par sniegto atbalstu vecākiem (bērnu likumiskajiem pārstāvjiem) un izglītības iestāžu speciālistiem bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā.

4. Citi jautājumi

L.Zīverte jautā, vai tiek domāts par kādu kopīgu plānošanas dokumentu. Vienlaikus norāda, ka nekur nav nostiprināts prevencijas regulējums.

J.Muižniece informē, ka turpmākajam plānošanas periodam Labklājības ministrijai sadarbībā ar nozaru ministrijām un Pārresoru koordinācijas centru ir jāizstrādā Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.- 2027.gadam.

Ā.Martukāne izsaka viedokli, ka Latvijas pašvaldību mācību centra organizētās 40 stundu kvalifikācijas pilnveides mācības bija neprofesionāli pasniegtas (piemēram, vispār netika runāts par bērna līdzdalību).

J.Muižniece aicina rakstiski iesniegt priekšlikumus, ko gribētu dzirdēt nākamajā tikšanās reizē.

Par jautājumu izsakās: N.Jirgensone, J.Muižniece, L.Zīverte, M.Grulle, I.Gulbe, Ā.Martukāne, A.Zīvere.

Nākamās sēdes laiks tiks izziņots atsevišķi.

Sēdi slēdz plkst.16:00

Pielikumā:

1. Prezentācija "Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide".
2. Prezentācija "Bērna tiesības uz veselības aprūpi".
3. Prezentācija "Palīdzība bērnu uzvedības problēmu prevencijā un pārvarēšanā".
4. Prezentācija "LM reģionālo diskusiju kopsavilkums un ieteikumi vardarbības prevencijas jomā attiecībā uz bērniem".

Padomes vadītāja

J.Muižniece

Protokolēja

K.Venta-Kittele